

**ПОЗИТИВНІ ДІЇ (ПОЗИТИВНА ДИСКРИМІНАЦІЯ):
ВПЛИВ ЗАКОНОДАВЦЯ НА РОЗВИТОК ЯВИЩА****AFFIRMATIVE ACTION (POSITIVE DISCRIMINATION):
THE INFLUENCE OF A LEGISLATOR ON THE DEVELOPMENT OF THE PHENOMENON**

**Севрюков Д.Г., д.ю.н., професор,
професор кафедри теорії та історії права та держави**

Навчально-науковий інститут права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Прокопик А.П., аспірант

Навчально-науковий інститут права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена дослідженню впливу конкретного законодавця на становлення і формування вектору розвитку явища позитивних дій (позитивної дискримінації) як складного та спірного інструменту правового регулювання в умовах перегляду існуючих позицій та імплементації змін в окрему правову доктрину стосовно даної та інших релевантних категорій на прикладі США. Актуальність обумовлена змінами в національній правовій доктрині на тлі оновлення складу колективного законодавця в даній державі а також перегляду ним підходу стосовно імплементації та загальної законності явищ позитивних дій та DEI і, відповідно, впливом цих змін на загальну траєкторію розвитку такої правової системи. Наведено історичні етапи становлення affirmative action у правовому полі США, зокрема від першої згадки у Виконавчому указі 10925 до сучасних викликів. Зроблено наголос на відсутності доктринальної єдності стосовно дефініції позитивних дій, що ускладнює продуктивний як науковий, так і нормативний дискурс. Розглянуто різні наукові підходи до дефініювання позитивних дій, з акцентом на аспект мети. В статті надано обґрунтування доцільності використання саме телеологічного способу тлумачення для оцінки позиції колективного законодавця США щодо цього явища, через фокус на меті, тимчасовості та доречності, які, за своєю суттю, входять в сферу телеології. Ставиться наголос на необхідній інтрузивності цього механізму, що робить його чутливим до рівня праворозуміння конкретного законодавця. Окрему увагу приділено аналізу останніх законодавчих ініціатив, зокрема Executive Order 14173, у якому простежується отождоження DEI та позитивних дій. Піддається критиці недостатній рівень експертизи оновленого законодавця та загальну тенденцію до антинауковості. В статті виражено стурбованість щодо можливої надмірної політизації категорії позитивних дій із потенційною деградацією механізму даного складного правового інструменту, що несе загрозу для принципового ядра окремої держави. У підсумку підкреслено необхідність міжгалузевого нагляду та інституціонального моніторингу заради забезпечення збалансованої імплементації та потенційних змін вектору розвитку категорії позитивних дій.

Ключові слова: принцип рівності, телеологічний спосіб, соціальне право, реформи, США.

The article is devoted to the study of the influence of a specific legislator on the formation and development trajectory of the phenomenon of affirmative action (positive discrimination) as a complex and controversial instrument of legal regulation in the context of the revision of existing positions and the implementation of changes into a particular legal doctrine regarding this and other relevant categories, using the United States as an example. The relevance is due to changes in the national legal doctrine against the background of the renewal of the composition of the collective legislator in this country and its revision of the approach to the implementation and overall legality of the phenomena of affirmative action and DEI, and, accordingly, the impact of these changes on the overall trajectory of development of such a legal system. The historical stages of the formation of affirmative action in the legal field of the United States are presented, in particular from the first mention in Executive Order 10925 to contemporary challenges. Emphasis is placed on the lack of doctrinal unity regarding the definition of affirmative action, which complicates both scientific and normative discourse. Various academic approaches to the definition of affirmative action are examined, with an emphasis on the aspect of purpose. The article provides a justification for the expediency of applying the teleological method of interpretation to assess the position of the collective legislator of the United States on this phenomenon, through a focus on purpose, temporality, and appropriateness, which, by their nature, fall within the scope of teleology. Emphasis is placed on the necessary intrusiveness of this mechanism, which makes it sensitive to the level of legal understanding of the specific legislator. Particular attention is given to the analysis of recent legislative initiatives, in particular Executive Order 14173, in which the identification of DEI and affirmative action is traced. The insufficient level of expertise of the updated legislator and the general trend toward anti-scientific approaches are subjected to criticism. The article expresses concern about the potential excessive politicization of the category of affirmative action, with the potential degradation of this complex legal instrument, which poses a threat to the fundamental core of a given state. In conclusion, the necessity of cross-sectoral oversight and institutional monitoring is emphasized to ensure a balanced implementation and potential reconfiguration of the development vector of the category of affirmative action.

Key words: equality principle, teleological method, social law, reforms, USA.

Постановка проблеми. Актуальність розгляду явища протидії дискримінації на законодавчому рівні та підкатегорії позитивних дій (позитивної дискримінації), в контексті як встановлення загального стану функціонування окремо взятої національної правової системи на конкретному історичному етапі розвитку законодавства певних країн, так і загального стану розвитку міжнаціональної правової доктрини в державах, на перший погляд, може здатись такою, що не обумовлює нагальну потребу в пріоритетному доктринальному покритті. Проте, з огляду на посилення глобальних інтеграційних процесів, елементом яких є, власне, і національний євроінтеграційний рух та, відповідно, супротив даному руху від елементів як внутрішніх, так і зовнішніх, розгляд даної проблематики набуває особливого значення. Оскільки позитивні дії є складним і доволі спірним елементом механізму державного регулювання і зачіпають собою такі важливі для принци-

пового ядра окремо взятої держави категорії, як рівність, законність, справедливість тощо, саме те, як окрема національна правова доктрина розглядає дане явище, як обумовлює його застосування або відсутність такого, дозволяє нам описати загальні тенденції такої системи та, за допомогою інших релевантних категорій, як, наприклад, непряма дискримінація, визначити обраний вектор розвитку. Відсутність такого критичного підходу може сприяти негативній рецепції стосовно даного явища в національне законодавство, що є, на нашу думку, небажаним.

В цьому контексті вплив законодавця на формацію та імплементацію явища позитивних дій, обґрунтування таких дій або відсутність такого потребує окремого наголосу і розгляду. Для опрацювання цього питання особливого змісту набуває телеологічний спосіб тлумачення як інструмент, який дозволяє нам, опираючись на такі об'єктивні фактори, як, наприклад, на задекларовані цілі

в уже прийнятих законодавцем рішеннях та в запропонованих законодавчих змінах, які зараз перебувають в стадії активного розгляду і знаходяться в статусі потенційних рішень або рішень, імплементація яких тимчасово заблокована, встановити його загальне бачення та позицію (або відсутність таких) на шляху вирішення проблемних аспектів в межах окресленого питання, визначити загальну траєкторію і тенденцію розвитку (або відсутності таких) окресленої категорії та загальний стан дискурсу стосовно проблематики у цілому в межах доктрини країни, яка розглядається. Заради проведення даного аналізу пропонуємо розглянути таку державу, як США, де, в зв'язку з оновленням складу колективного законодавця та, відповідно, з оновленням суб'єктивного підходу даного колективного законодавця до питань, які потребують позитивних дій, зараз за допомогою телеологічного способу ми маємо можливість розглянути, як національна правова доктрина реагує на дані зміни та як саме зміна суб'єктивного підходу законодавця впливає на розвиток окресленого явища, адже, при попередньому аналізі декларативних заяв, питання позитивних дій і імплементації змін до даної та суміжних категорій, станом на сьогодні, займають одне із цільних місць у діяльності колективного законодавця США.

Мета. Відповідно до описаного вище, мета полягає в обґрунтуванні використання телеологічного способу для формування цілісної картини при обмеженому науковому покритті проблематики позитивних дій (позитивної дискримінації) на сучасному етапі розвитку правової системи США в умовах оновлення колективного законодавця і, відповідно, вектору розвитку окресленого явища, а також, беручи до уваги дане обґрунтування, показати приклад використання телеологічного аналізу задля встановлення динаміки, позитивних і негативних тенденцій та шляхів для можливої корекції даних параметрів, якщо в ході дослідження виявиться така необхідність.

Виклад по суті. В правовій доктрині США категорія позитивних дій зазнає активного опрацювання уже доволі тривалий час, хоча питання дефініції даного явища є спірним. Як зазначає Р. Кеннеді в праці *“For Discrimination, Race, Affirmative Action, and the Law”*, поняття позитивних дій є «неоднозначним терміном, навіть тоді, коли є намір бути чітким і прямолінійним» [1, с. 22]. Також в цій же праці він наводить в якості підтвердження цієї тези витяг із судового рішення *“Dawn v. State Personnel Board (1979)”*, де зазначається, що термін «позитивна дискримінація» рідко має чітке визначення, що ускладнює формування спільної основи для змістовного правового обговорення [2].

По своїй суті, позитивні дії (*“affirmative action”*) уперше в законодавстві США введено у 1961 році в тексті Виконавчого Указу 10925, в частині другій, де зазначається вимога, відповідно до якої при наймі державних підприємців повинні вживатись позитивні дії з метою забезпечення того, щоб претенденти були прийняті на роботу, а працівники отримували рівне ставлення під час трудової діяльності – незалежно від їхньої раси, віросповідання, кольору шкіри чи національного походження [3]. Цікавим також є те, що в цьому ж пункті зазначено, що рекомендації стосовно таких позитивних дій повинні надходити від створеного цим же указом Президентського Комітету з питань рівних можливостей у працевлаштуванні (*Equal Employment Opportunity Commission – скор. ЕЕОС*), тобто навіть від першої згадки ми можемо спостерігати те, що наголос законодавець ставив саме на аспект інституціонального розгляду даної категорії заради забезпечення якісної імплементації позитивних дій в правове регулювання заради досягнення задекларованої мети рівного ставлення. У подальшому питання позитивних дій розглядалось в таких нормативно-правових документах, як *Civil Rights Act of 1964*, *Executive Order 11246 (1965)* та в інших.

З наукового боку питання, визначення позитивних дій надає низка авторів. Наприклад, вищезгаданий Р. Кеннеді в тій же праці визначає позитивні дії як такі, що «стосуються заходів, спрямованих на забезпечення дотримання заборон проти зловмисної дискримінації» [1 с. 23]. П. Шак визначає позитивні дії як «програму, в межах якої особи, що контролюють доступ до важливих соціальних ресурсів, надають пріоритетний доступ до цих ресурсів окремим групам, які, на їхню думку, потребують особливого ставлення» [4, с. 5], тобто, як бачимо, в визначенні ставиться акцент на волевиявлення суб'єкта права задля забезпечення досягнення певної мети. С. Іссахаров в своїй статті *“Can Affirmative Action Be Defended?”* визначає позитивні дії як «такі, які надають переваги на основі бажаної характеристики..., особливо на основі расової чи етнічної приналежності. У деяких випадках перевага, яка надається за ознакою раси чи етнічної приналежності, є вирішальною для остаточного рішення» [5, с. 671]. Також, в цій же праці, він зазначає і надає чіткий перелік критеріїв, в рамках яких повинні оперувати позитивні дії, серед яких виділяється обсяг програм, недопущення порушення усталених очікувань, чітко зазначена мета таких дій і обов'язковий наголос на тимчасовості заходів. Стосовно тимчасовості він каує, що «позитивні дії повинні мати кінцеву точку. Це не є постійним джерелом особливого ставлення» [5, с. 691]. Отже, як бачимо, у правовій доктрині США при розгляді поняття «позитивних дій» наголос ставиться на доречності, тимчасовості і меті. Вважаємо за доцільне сфокусуватись у цій рамці саме на аспекті мети і, в меншій мірі, на доречності та тимчасовості, адже в умовах, окреслених в частині щодо актуальності, мета надає нам необхідний критерій, за допомогою якого ми можемо проаналізувати траєкторію і тенденцію розвитку окресленої проблематики та сформулювати позицію стосовно того, чи дії законодавця в напрямку процесу реформації національної нормативно-правової бази фактично відповідають задекларованій цілі. Слушно також зазначити, що доречність та мета за своєю суттю – це суб'єктивні категорії, які, хоча і існують в об'єктивному сенсі в окремій нормі, але які закладаються в момент створення законодавцем, відповідно, і входять в параметр смислу норми. Розгляд категорії «мета», за своєю суттю, відноситься до сфери телеології, вираженням якої в юридичній доктрині є телеологічний спосіб тлумачення правових норм.

Виходячи з вищезазначеного, явище позитивних дій (позитивної дискримінації) надзвичайно чутливе до конкретного законодавця, адже, наприклад, якщо відносно стали правові явища (купівля/продаж) умовно незалежні і можуть існувати та розглядатися відокремлено, навіть в рамках науки, то позитивні дії (позитивна дискримінація), за своїм характером, – інтрузивне явище, яке, згідно з певною задекларованою, зазвичай, законодавцем метою, покликане зробити безпосередній вплив в якусь конкретну точку правового покриття, і без уточнення фактичного стану об'єкта суб'єктом регулювання здійснити імплементацію цього механізму таким чином, щоб досягти закладеного результату та зберегти цілісність принципової бази певної правової системи, неможливо, що втілюється у, власне, спірність даного інструменту. Саме через цю особливість можна стверджувати, що позитивні дії надзвичайно чутливі до рівня правової оцінки колективного законодавця в конкретно обраний юридично значущий момент часу. Поглиблює проблематику також те, що, на даний момент, реформи та, відповідно, потенційна імплементація змін вектору розвитку явища позитивних дій перебувають в стані активного розгляду, що ускладнює можливість проведення комплексного наукового аналізу динаміки даного явища. Для дослідження цього взаємозв'язку та задля вирішення даного питання пропонуємо використати вищезгаданий телеологічний спосіб аналізу як інструмент, який, опираючись на певні

об'єктивні маркери мети, як, наприклад, на задекларовані цілі в уже прийнятих законодавцем правових нормах, так і у змінах в законодавстві, які зараз знаходяться на стадії активного розгляду та перебувають в статусі потенційних рішень, допомагає із визначенням позиції законодавця стосовно траєкторії розвитку поняття позитивних дій (позитивної дискримінації) на даному конкретному етапі існування правової системи США, адже, за деякими попередніми ознаками, як, наприклад, з публічних заяв та з деяких законодавчих ініціатив, можна констатувати певну зміну підходу до явища позитивних дій (позитивної дискримінації), який корелює із фактичною зміною певного загального ціннісного вектору колективного законодавця. Також, додатковим аргументом стосовно використання саме інструменту телеологічного способу, на відміну від альтернативних способів аналізу, як, наприклад, системного, є те, що, в контексті оперування з принципом рівності в умовах перегляду підходу національної системи США до категорій позитивних дій та суміжних/релевантних по відношенню до неї, як "DEI", норми стосовно позитивних дій, які зазнають активного перегляду, знаходяться у прямому взаємозв'язку «мета-засіб». Стосовно даного взаємозв'язку, в українській правовій науці Б. В. Малишев зазначає, що «за системного способу тлумачення з'ясовується субординаційний (ієрархічний) тип зв'язку між нормою з більшою юридичною силою та нормою з меншою юридичною силою, а при телеологічному способі тлумачення мова йде про те, наскільки норма права, яка тлумачиться, здатна виступати засобом для досягнення мети норми більш високої юридичної сили» [6].

Розглядаючи національну доктрину США, слушно звернутися до підходу дефініціювання телеологічного способу, який надає А. Барак в своїй праці «*Purposive Interpretation In Law*», де він зазначає, що «телеологічний спосіб тлумачення базується на презумпції мети, яка відображає намір автора тексту та цінності правової системи» [7, с. 13]. Для порівняння, вже вищезгаданий Б. В. Малишев надав дефініцію та обширний опис телеологічного способу в своїй монографії «*Правова система (телеологічний вимір)*», де він зазначає, що «телеологічний спосіб тлумачення передбачає з'ясування смислу норми права за допомогою її мети» [8, с. 321]. Тобто, як бачимо, у двох авторів присутня єдність щодо наголосу на меті. Стосовно цього, Б. В. Малишев у вищезгаданій монографії зазначає, що «у суб'єктивному аспекті мета норми права походить від суб'єкта правотворчості, проте, з моменту надання нормі юридичної сили, вона набуває автономного існування, стає об'єктивною реальністю, результатом чого є, зокрема, і об'єктивізація її мети» [8, с. 321].

Отже, опираючись на вищенаписане, пропонуємо, з метою концентрації зусиль, проаналізувати за допомогою телеологічного способу задекларовану ціль боротьби із згаданою "DEI" (Diversity, Equity, and Inclusion) та іншими ініціативами, які можна віднести до сфери явища позитивних дій в правовій системі США, на основі декількох значущих випадків. Слушно зазначити, що в юридичній доктрині даної країни відсутнє чітке ототожнення категорії позитивних дій та "DEI", однак законодавець, в особі новообраного президента США, у своєму Виконавчому Указі «Ending Illegal Discrimination And Restoring Merit-Based Opportunity» від 21 січня 2025 року проводить чітку аналогію між явищами позитивних дій та "DEI" та, фактично, ототожнює їх [9].

Ставлячи в пріоритет категорію «мета», слушно було б розглянути уже наведені Виконавчі Укази, як початкову точку, і, на перший погляд, фінальну в аспекті розгляду законодавцем категорії «позитивних дій» та, ймовірно, в меншій мірі, дочірніх і суміжних. Як було зазначено вище, в тексті першого Виконавчого Указу, де саме закладалося поняття позитивних дій, наголос чітко ставився на

меті протидії дискримінації через забезпечення рівності. В останньому на момент написання даної роботи указі, законодавець, декларуючи навіть в назві все той же фокус на протидії дискримінації та, уже безпосередньо в тексті, на забезпеченні формальної рівності, стверджує, не добираючи слів, що позитивні дії «не лише порушують як букву, так і дух чинного федерального законодавства у сфері громадянських прав, але й підривають національну єдність, оскільки заперечують, дискредитують і нівелюють традиційні американські цінності наполегливої праці, прагнення до досконалості та особистих досягнень, віддаючи перевагу протиправній, руйнівній і шкідливій системі розподілу привілеїв, заснованій на ознаках ідентичності» та, відповідно, характеризує їх як «незаконні переваги та дискримінацію» [9]. Серед інших джерел законодавець посиляється на рішення Верховного Суду Сполучених Штатів Америки (Supreme Court of the United States) в справі *Students for Fair Admissions v. Harvard*, 600 U.S. 181 (2023), в якому суд піддав критиці конкретні позитивні дії з наголосом на важкості імплементації через відсутність чіткості при формулюванні мети та, відповідно, кінцевої точки дії [10]. Цікавим є те, що в секції 7 даного указу законодавець зазначає, що цей акт та, відповідно, і відміна «незаконних» дій не поширюється на осіб, які є ветеранами збройних сил США, а також, що особливо значуще, на осіб із вадами зору, які захищені *Randolph-Sheppard Act*, в якому, наприклад, в частині 107a пункті b під назвою «Обов'язок державних ліцензійних органів віддавати перевагу сліпим» зазначається, що «ліцензуючий орган штату, під час видачі кожної такої ліцензії на експлуатацію торговельного об'єкту, має надавати перевагу особам з порушенням зору, які потребують працевлаштування» [11]. Так як в деяких випадках людина від народження може мати суттєві вади зору та/або незрячість, можемо зробити висновок, що, хоча законодавець і називає програми стосовно позитивних дій та інклюзивності «незаконними», від самого механізму він не відмовляється, а тільки відмінняє його дію для деяких категорій із уже задекларованих осіб на основі обраних вроджених ознак.

Відповідно, повертаючись до телеологічного аналізу, слідує логічне питання: якщо позитивні дії продовжують існувати, а змінюється тільки сфера їхньої імплементації, то чи була здійснена закладена першопочаткова мета, і, якщо ні, чи надав законодавець цьому достатнє обґрунтування? В правовій доктрині США єдність щодо першої частини запитання відсутня, і аналіз фактичного досягнення у національному законодавстві цієї держави задекларованого принципу рівності потребує детальнішого розгляду з потенційним застосуванням обширних системних міжгалузевих досліджень, однак, сам факт, що, в умовах, коли консенсусу стосовно цього спірного питання, в даний конкретний момент часу, не вдалось досягти, законодавець займає таку різку і категоричну позицію, змушує поставити під питання його фокус на обґрунтованості таких законодавчих ініціатив з наукової точки зору. Оновлений підхід до питання обґрунтування, зокрема наукового, корелює також із загальними тенденціями законодавця не тільки у галузі права, коли, наприклад, головою охорони здоров'я призначається особа, яка систематично і тривало заявляла про недовіру стосовно вакцин як явища, хоча дана позиція й суперечить загальноприйнятому науковому консенсусу щодо даної категорії [12]. Ще одним прикладом відсутності ґрунтовного розуміння законодавцем змісту певних наукових категорій, які знаходяться ближче до окресленої проблематики даної роботи, є публічно продемонстроване на найвищому рівні нерозуміння різниці між "transgenic" і "transgender" – категоріями, які, окрім відносно медичного походження та фонетичної схожості, не мають між собою нічого спільного, особливо в контексті боротьби проти явища "DEI"

та “affirmative action”, в якому їх представила головна особа із складу оновленого законодавця [13]. Відсутність не тільки комплексного розуміння стосовно понять, якими законодавець оперує в процесі своєї нормотворчої і реформаційної діяльності, але і можлива політична вмотивованість такої поведінки в питаннях, які, за своєю суттю, потребують виваженого і обґрунтованого підходу, можна відстежити через розгляд імплементації цензури в діяльності органів державної влади, а саме через склад переліку заборонених слів, в який входять: “discrimination”, “DEI”, “equality” та інші, які прямо використовуються при роботі із забезпечення протидії дискримінації як за допомогою позитивних дій, так і інших схожих правових, і не тільки, інструментів [14].

Окрім очевидної розбіжності між задекларованою метою забезпечення принципу рівності та ширшим аспектом наголосу на категорії прав людини із цензурою термінів, які мали б на меті як моніторинг стану окреслених понять, так і забезпечення діяльності державного механізму у сфері підтримки обраного, тривалого і конституційно закріпленого вектору розвитку даної держави, слушно вказати також на загальну парадоксальність ситуації, коли законодавець, маючи намір посилити свою цивілізаційну позицію в буремних умовах сучасності, підринає основи, на яких дана позиція ґрунтувалась протягом останнього століття, що, навіть при відокремленому розгляді, маркує помітну і значущу регресію в цивілізаційному контексті. Прикладом цього може слугувати фактична ліквідація діяльності державної агенції USAID, яка, окрім іншого, працювала також і на забезпечення поширення принципу рівності та ширшої категорії прав людини в державах, де імплементація цих інституцій іще перебувала в стані розвитку [15]. Тобто, як бачимо, кількість випадків, коли повнота праворозуміння деяких елементів із оновленого складу колективного законодавця піддавалась би під сумнів, не є незначущою, і, як і в будь-якій професійній діяльності, відсутність комплексного і об’ємного розуміння, навичок і інструментів певної сфери ставить під сумнів можливість їх коректного використання.

Висновок стосовно окресленої ситуації вбачається в тому, що саме побудова юридично та політично стійких, компетентних, обґрунтованих з точки зору правової доктрини і не тільки інституцій, дозволяє окремій системі зберігати стабільність і виваженість при здійсненні реформаційних процесів та загального нагляду над імплементацією уже задекларованих норм, не без врахування позиції колективного законодавця, функція якої полягала б у забезпеченні формуванні динаміки розвитку явища, але яка оперувала б в заданій раціональній рамці при роботі з такими принципово важливими для існування правової держави категоріями, як принцип рівності та, відповідно, із ширшою концепцією прав людини.

Отже, **підсумовуючи**, необхідно зазначити, що позитивні дії (позитивна дискримінація) є надзвичайно чутливим механізмом правового регулювання по своїй суті. Його імплементація потребує широкого міжгалузевго моніторингу заради відслідковування реальних і об’єктивних змін в сферах, на які він поширює свій регуляторний вплив. Як неодноразово стверджувалось у даному дослідженні, спірність і дискусійність категорії «позитивних дій» (позитивної дискримінації) є очевид-

ною, однак визначення, критика та обґрунтування даного явища повинні здійснюватись суб’єктами, які, хоча б на базисному задля здійснення професійної діяльності у сфері законодавства рівні, розуміють усю складність та проблематику даного явища.

Виходячи з цього, можна стверджувати, що, на даному етапі розвитку правової системи, якщо фокусувати розгляд даної категорії через тимчасовість, мету і доречність, колективний законодавець несе на собі основну відповідальність стосовно використання даного інструменту правового регулювання. Його підхід, позиція, рівень проінформованості та обраний загальний пріоритетний вектор діяльності, які можна встановити, використовуючи телеологічний спосіб стосовно як окремих конкретних питань, які потребують такого втручання, так і стосовно ширшого загального об’єктивного контексту, відіграють вирішальну роль при описі траєкторії змін у явищі позитивних дій. Відповідно, виходячи з вищеведеного, у зв’язку з особливостями механізму оновлення складу колективного законодавця, заради попередження внесення деструктивних змін у таке чутливе до рівня та вмілості застосування явище, як позитивні дії, вбачається за необхідне встановити пріоритетний наголос на інституціональному підході до визначення як вектору розвитку поняття, так і до імплементації його в конкретних випадках, які потребують такого інтрузивного втручання. За своєю дефініцією, позитивні дії мають вплив на категорії населення, які потребують такого регуляторного впливу, тому слушно зазначити, що, окрім правової сторони даного питання, не можна нехтувати значенням цієї категорії і для функціонування загального соціуму, в якому при неправильній імплементації норм позитивних дій законодавцем можуть виникнути та/або загостритись ширші негативні тенденції пов’язані із порушенням принципового ядра окремої держави. Тому дане явище, на нашу думку, необхідно розглядати за допомогою міждисциплінарного аналізу із врахуванням суб’єктом регулювання конкретних показників, досліджень та інших релевантних результатів наукової діяльності при калібрації елементів позитивних дій, а саме: мети, обсягу, розмаху, обґрунтованості та часу дії. Саме його здатність сприйняти, обробити та застосувати дану інформацію є ключовим елементом ефективного використання даного спірного механізму. Основним елементом даного підходу вбачаємо широкий міжгалузевий науковий нагляд, основу якого було закладено іще з моменту першої згадки позитивних дій у законодавстві США у формі створення спеціального комітету, який би забезпечував, по своїй суті, окрім вищезазначеного, об’єктивність і фактичну підкріпленість як уже діючих норм позитивних дій, які, з точки зору деяких законодавців, потребували б змін, так і обґрунтоване введення нових, забезпечуючи їм позиційну чіткість та стійкість до потенційних юридичних і не тільки турбулентностей, адже, опираючись на фактичні і об’єктивні наукові дані, можна уникнути негативних особливостей політичного процесу, який є, на жаль, неминучим елементом такої імплементації в державі, яку ми розглядали, і, цілком можливо, не тільки у ній. При відсутності такого інституційного підходу, даний механізм може опинитись просто грубим кресалом політичної боротьби, а не тонким скальпелем правового регулювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kennedy R. For Discrimination: Race, Affirmative Action, and the Law. New York, 2013. P. 304. URL: <https://archive.org/details/fordiscrimination0000kenn> (дата звернення: 23.06.2025).
2. Dawn v. State Personnel Board. Court of Appeal of the State of California. 1979. 91 Cal. App. 3d 588, 593. URL: <https://law.justia.com/cases/california/court-of-appeal/3d/91/588.html> (дата звернення: 23.06.2025).
3. Executive Order 10925: Establishing the President's Committee on Equal Employment Opportunity. 1961. URL: <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/executive-order-10925-establishing-the-presidents-committee-equal-employment-opportunity> (дата звернення: 23.06.2025).
4. Schuck P. H. Affirmative Action: Past, Present, and Future. *Yale Law & Policy Review*. 2002. Vol. 20, P. 1–97. URL: <https://openyls.law.yale.edu/handle/20.500.13051/16954> (дата звернення: 23.06.2025).

5. Issacharoff S. Can Affirmative Action Be Defended? *Ohio State Law Journal*. 1998. Vol. 59, P. 669–695. URL: <https://kb.osu.edu/server/api/core/bitstreams/4fba3944-32f7-5053-88ac-8779fa3f5db7/content> (дата звернення: 23.06.2025).
6. Малишев Б. В. Телеологічний спосіб тлумачення норм права: загальнотеоретичні аспекти. *Адвокат*, 2011, № 10, с. 7–14. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2011_10_1 (дата звернення: 20.05.2024).
7. Barak A. *Purposive Interpretation in Law*. Princeton: Princeton University Press, 2005. P. 464. URL: <https://constitutionalist.com.ua/wp-content/uploads/2020/10/Aharon-Barak-A-Purposive-Interpretation-in-Law.pdf> (дата звернення: 23.06.2025).
8. Малишев Б. В. Правова система (телеологічний вимір): монографія. Київ: ВД «Дакор», 2012. 364 с. URL: https://www.academia.edu/87664289/Малишев_Б_В_Правова_система_телеологічний_вимір_Монографія_Б_В_Малишев_К_ВД_Дакор_2012_364с (дата звернення: 23.06.2025).
9. Executive Order 14173: Ending Illegal Discrimination and Restoring Merit-Based Opportunity. 2025. URL: <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/01/ending-illegal-discrimination-and-restoring-merit-based-opportunity/> (дата звернення: 24.06.2025).
10. Students for Fair Admissions v. Harvard. Supreme Court of the United States. 29 червня 2023. 600 U.S. 181. URL: https://www.supremecourt.gov/opinions/22pdf/20-1199_hgdj.pdf (дата звернення: 24.06.2025).
11. Randolph–Sheppard Act, 20 U.S.C. § 107 et seq. / United States Congress. (ухвалено 20 червня 1936 р.). URL: <https://rsa.ed.gov/sites/default/files/programs/randolph-sheppard/Randolph-Sheppard%20Act.pdf> (дата звернення: 24.06.2025).
12. Neergaard L., Stobbe M. Robert F. Kennedy Jr. has a long record of promoting anti-vaccine views. *Associated Press*, 24 червня 2025. URL: <https://apnews.com/article/robert-f-kennedy-vaccines-trump-rfkjr-7f8dcb25de76a5a70710d22bbc63f6fa> (дата звернення: 25.06.2025).
13. Klee M. Trump Decried Millions Spent 'Making Mice Transgender.' It Was Cancer and Asthma Research. *Rolling Stone*, 5 березня 2025. URL: <https://www.rollingstone.com/politics/politics-news/trump-transgender-mice-medical-research-1235289439/> (дата звернення: 25.06.2025).
14. Yourish K., Daniel A., Datar S., White I., Gamio L. These Words Are Disappearing in the New Trump Administration. *The New York Times*, 7 березня 2025. URL: <https://www.nytimes.com/interactive/2025/03/07/us/trump-federal-agencies-websites-words-dei.html> (дата звернення: 24.06.2025).
15. Костіна І., Хафто С. Адміністрація Трампа припинила понад 90% грантів USAID. *Українська правда*, 27 лютого 2025. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2025/02/27/7500392/> (дата звернення: 25.06.2025).